

Komentuoja „Luminor“ banko vyriausiasis ekonomistas Žygimantas Mauricas

Per pastarąjį dešimtmetį Lietuva įsitvirtino kaip vienas svarbiausių aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksporto centrų Baltijos regione. Skačiuojant bendrą IT, finansinių bei kitų aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksporto mastą, Lietuva, 2019 metais aplenkusi Latviją ir 2023 metais aplenkusi Estiją tapo šio sektoriaus paslaugų eksporto lydere Baltijos šalyse. Lietuva taip pat patenka į Europos Sąjungos šalių dešimtuką pagal aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksporto ir BVP santykį, pagal šį rodiklį aplenkusi Suomiją, Daniją bei priartėjusi prie Švedijos.

Lietuva šiuo metu yra neabejotina aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksporto lyderė Baltijos šalyse. Tai nėra tik vienkartinis šuolis, o nuoseklios ir tvarios plėtros rezultatas. Lietuvos aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksportą augina tiek informacinių technologijų, tiek ir finansinių bei kitų aukštos pridėtinės vertės verslo paslaugų eksportas. Taip pat vis svaresnį indėlį įdeda sparčiai besiplečiančios vietos kapitalo įmonės, o ypač – Lietuvoje užaugę „vienaragiai“ (pvz. „Vinted“). Tai iliustruoja, kad Lietuvos paslaugų sektorius išaugo iš „talento centro“ rolės ir tapo visaverčiu regioniniu žaidėju. Tai taip pat mažina šio sektoriaus priklausomybę nuo užsienio investuotojų, kurių norą investuoti Lietuvoje pastaruju metu atšaldė tiek neapibrėžta geopolitinė situacija, tiek ir sparčiai pakilęs darbo užmokesčiai bei bendras kainų šalyje lygis.

Visgi, užsienio kapitalo įmonės tebedidina aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksporto apimtį, o papildomą impulsą suteikė ir į Lietuvą veiklą perkėlusios Baltarusios įmonės (pvz. „Wargaming Vilnius“). Įdomu tai, kad Lietuvos informacinių technologijų sektorius sukuria daugiau pridėtinės vertės nei tris kartus daugiau gyventojų turinčios Baltarusios, o dar 2019 metais, prieš prasidedant taikių protestuotojų Baltarusioje represijoms po 2020 metų prezidento rinkimų, Baltarusios IT sektorius sukurdavo apie 2 kartus daugiau pridėtinės vertės nei Lietuvos.

Lietuvos rodiklius taip pat gerina sparčiai aukštos pridėtinės vertės eksportą didinantis Kauno miestas. Tai yra nemenkas Lietuvos išskirtinumas, nes Estijoje ir Latvijoje didžioji dauguma aukštos pridėtinės vertės įmonių yra susitelkusios Taline ir Rygoje, o Lietuvoje reikšmingas skaičius įmonių yra išsikūrusios ne tik Vilniuje, bet ir Kaune. Vaizdžiai galime pasakyti, kad Estijos ir Latvijos aukštos pridėtinės vertės paslaugų sektoriaus lėktuvai skrenda su vienu varikliu, o Lietuvos – skrenda su dvejais varikliais (Vilniaus ir Kauno). Pagal aukštos pridėtinės vertės paslaugų sektoriuje sukuriama pridėtinę vertę Baltijos šalyse pirmauja Vilniaus regionas, po kurio seka Talino, Rygos, Kauno, Tartu ir Klaipėdos regionai. Klaipėdos regionas, deja, galėtų tapti dar vienu postūmiu, tačiau kol kas jis neišnaudoja savo potencialo.

Įdomu tai, kad pagal aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksporto ir šalies BVP santykį Lietuva jau patenka į Europos Sąjungos šalių dešimtuką. Pagal šį rodiklį visoje ES pirmauja Liuksemburgas, Airija ir Kipras, o į ES dešimtuką taip pat patenka Malta, Estija, Nyderlandai, Belgija, Švedija, Lietuva ir Suomija.

Lietuvos sėkmės pagrindas – ankstyvas ir nuoseklus investavimas į vietinius talentus, verslo aplinką ir infrastruktūrą. Tai lėmė, kad šiandien paslaugų sektorius jau tapo svarbiausiu šalies ekonomikos augimo varikliu bei reikšmingu darbdaviu. Dėl savo masto ir potencialo jis svariai prisideda ir prie bendro ekonomikos atsparumo – diversifikuoja augimą ir mažina priklausomybę nuo tradicinių sektorių, tokių kaip transportas ar gamyba. Be to, tai sektorius, kuriame sukuriamas aukščiausias pridėtinės vertės vienam darbuotojui. Kiekvienas sukurtas euras šiame sektoriuje ne tik didina šalies BVP, bet ir kelia Lietuvą į aukštesnę ekonomikos lygą. Džiugu ir tai, kad šis sektorius Lietuvoje nėra susikcentravęs tik sostinės regione.

Turime labai aiškią struktūrinę perspektyvą: esame valstybė, kurioje ne tik gamyba, bet ir žiniomis grįsti sektoriai formuoja ekonominį stuburą. Tai strateginis pranašumas, kurį turime išlaikyti – investuodami į švietimą, infrastruktūrą ir tarptautinio konkurencingumo didinimą. Šiandien Lietuvos pozicija paslaugų sektoriuje Baltijos šalių kontekste – stipriausia, kokia yra buvusi, ir reikėtų dėti pastangas, kad mes ne tik išlaikytume šią lyderystę, bet ir pereitume į aukštesnę lygą ir konkuruotume su pirmaujančiais aukštos pridėtinės vertės paslaugų centrais visoje Europoje.

